

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (כרכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

469

שיחת מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א • פרשת ראה תש"פ

תפילין כל היום זולת בשעת קריאת שמע ותפילה, והרמ"א שם הוסיף "ואם היו צריכים לעשות מלאכתן בשעת קריאת שמע ותפילה, אז פטורים מקריאת שמע ותפילה ותפילין".

והיינו שבני אדם שכותבים ספרי תורה תפילין ומזוזות, וכן תגריהם ותגרי תגריהם, אלו שמוכרים את תשמישי הקדושה, הרי הם עוסקים במלאכת שמים, ואף על פי שהם מרוויחים ומתפרנסים מזה, אבל הם עוסקים במצוה, ופטורים ממצוות, כדן העוסק במצוה.

וכתב המשנה ברורה שם (ס"ק כד) בשם המגן אברהם, כי זהו דווקא אם עיקר כוונתם היא המצוה, ואמנם הם צריכים פרנסה ועוסקים בזה כדי להתפרנס, אבל הם בחרו לעסוק דווקא במקצוע הזה מפני שהוא מצוה, לכתוב ולמכור תשמישי קדושה, והמצוה היא העיקר אצלם, שהרי היו יכולים לעסוק לפרנסתם בדברים אחרים, ובחרו לעסוק רק בזה – בשביל המצוה! וכיון שכן הרי הם עוסקים במצוה ופטורים מן המצוה, אבל אם אדם עושה את זה בלי חשבונות של מצוה, רק מפני שזה מתחשק לו, אינו נחשב עוסק במצוה.

ונמצא שאותו המעשה גופא, תלוי מה הכוונה ומה הסיבה שעושים את זה, וכשעושים עם כוונה לשם מצוה הרי זה מעשה מצוה ונחשב עוסק במצוה, אבל בלי הכוונה זה לא מצוה.

שמירת הבריאות לשם מצוה

והנה עכשיו יש את מחלת הקורונה, וצריך להיזהר על עצמו ועל אחרים, שהוא יהיה בריא, וגם שאחרים לא יינקו. ואם הוא נזהר בשביל אחרים, פשוט שזו ממש מצוה, כי הוא דואג לאחרים ומרחם עליהם, שלא יידבקו ושלא יסבלו מזה, והרי זה כמו השבת אבדה, שרואה מים שוטפים ובאים בשדה חבירו והוא עוצר את המים (ב"מ לא, א), וכיון שהוא נזהר שלא יזיק לאחרים הרי זה ממש מצוה.

ואם הוא נזהר בשביל עצמו, בשביל שהוא יהיה בריא, הרי זה תלוי בכוונה, למה הוא רוצה להיות בריא, האם סתם הוא רוצה להיות בריא, או שכוונתו בזה לשם מצוה, ובשביל התרי"ג מצוות, ואם כוונתו לשם מצוה אז הוא עוסק במצוה, ואמנם גם בלא הכוונה הרי זה חיוב והוא חייב לשמור על הבריאות, אבל יש הבדל מה הכוונה, אם הוא סתם מפני שרוצה להיות בריא או שמתכוון לשם מצוה*.

ואמנם מצינו בגמרא (פסחים ח, א) האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור, והיינו מפני שהכוונה בשביל שיחיה בני, וכן שאהיה בן העולם הבא, הם כוונות כשרות וטובות, ואף שאין זו השלמות, כי השלמות היא לתת צדקה מאהבת המצוה שלא על מנת לקבל פרס כלל, אבל גם כשמכוון בשביל העולם הבא או שיחיה בני הוא צדיק גמור.

והיינו מפני שהעולם הבא זה דבר טוב, ובאמת הוא צריך את העולם הבא, וכן שיחיה בני זה פיקוח נפש, והוא חייב לדאוג לכך, ואם נתן צדקה בשביל זה, זה דבר טוב מאד וגם זה נקרא לשם שמים [עיין בית הלוי פרשת תרומה] דישראל המאמין בהשם כשנותן בשביל שיחיה בני הרי גם זה הוא רצון השם שיחיו מאמיניו ויהיה להם כל טוב ונמצא דכוונתו היא גם כן מצוה! והוא חייב בזה, לדאוג לאחרים שיחיו, בין אם הם בניו, וגם אם אינם בניו, יש חיוב פיקוח נפש, וזו מצוה!

ועל כל פנים כל העסק בצרכי הגוף תלוי בכוונה, ואם הוא סתם בלי כוונה אין בזה שום מעלה, אבל אם הוא עם כוונה לשם שמים הרי זה מעשה מצוה. זהו הענין של מעשים התלויים בכוונה.

האדמו"ר מסדיגורא זצ"ל

היום נפטר האדמו"ר מסדיגורא, הוא למד בישיבתנו, והיה אדם חשוב מאד, שהשפיע השפעות טובות מאד על הציבור, זוהי אבידה גדולה לציבור, שחסרה ההשפעה.

המעשים הגשמיים לשם שמים

שינוי באבות (א, יב) וכל מעשיך יהיו לשם שמים, היינו שכל מה שאדם עושה, אפילו מעשים שאינם מצוות, צריך שיהיו לשם שמים, והנה במצוות מובן שצריך שיהיו לשם שמים, כי זה מצוה, וצריך שיעשה לשם מצוה, ולא בשביל כבוד וכדומה, אבל פה מתכוונים על המעשים הפשוטים שאינם מעשי מצוות, כל צרכי הגוף שאדם אוכל ושותה ונח, שגם הם צריכים להיות לשם שמים.

והיינו כי באמת גם כשאדם אוכל יש בזה מצוה, שהוא חייב לאכול, כי אם לא יאכל לא יהיה לו כוח, והרי יש תרי"ג מצוות שצריך לקיים, ואם הוא יהיה חלש לא יוכל לקיים אותם, או שיקיים אותם לא בשלמות, ונמצא שאכילתו היא לצורך תרי"ג מצוות.

וכתב הרמב"ם בהלכות דעות (ג, ג) "נמצא המהלך בדרך זו כל ימיו כולך עובד את השם תמיד וכו' מפני שמחשבתו בכל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לעבוד את השם, ואפילו בשעה שהוא ישן, אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינוח גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את השם והוא חולה, נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא, ועל ענין זה ציוו חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים".

הכוונה הופכת את המעשה למצוה

והיינו שמי שמכוון בכל מעשיו הגשמיים לשם שמים, אזי גם בשעה שהוא ישן הוא עובד השם, וכלשון הרמב"ם נמצאת שינה שלו עבודה למקום, כי הרי הוא היה יכול גם שלא ללכת לישון אלא לעסוק בדברים אחרים שמעניינים, אך הוא ישן מפני שיודע שאם לא יישן אזי למחרת הוא יהיה עייף וכל עבודת השם לא תהיה בשלמות, ונמצא שלצורך עבודת השם הוא צריך לישון. וכן כל צרכי הגוף כאכילה ושתייה, אם הוא מתכוון בהם לשם שמים, זה נחשב כעבודת השם.

אבל אם הוא עושה אותם בלי שום מחשבה ובלי שום כוונה, זה לא נחשב עבודת השם, ואפילו שבאמת זה נצרך לעבודת השם, אבל הוא לא מתכוון לכך, וכוונתו היא סתם מפני שהוא רוצה לאכול, לשם בריאות בעלמא, או מצד תאוות האכילה שמתחשק לו לאכול, וזה לא מצוה כלל, ורק כשמתכוון בשביל עבודת השם, שעל ידי זה יהיה לו כוח לעבודת השם, אז האכילה היא מצוה ועבודת השם.

ולכן זה גם תלוי כמה הוא אוכל, אם הוא אוכל לפי הצורך בשביל בריאות הגוף, אבל אם הוא אוכל יותר מהצורך, או שרוצה שיהיה יותר טעים, למה צריך שיהיה יותר טעים, הרי הוא יכול לאכול גם בלי זה ולהיות בריא, וזוהי סתם תאוה, תאוות העולם הזה, שאינה לשם שמים, וזה יצר הרע של גשמיות, שאינו מצוה.

ואמנם אם הוא צריך לזה בשביל יישוב הדעת, שאם האוכל לא יהיה טעים יחסר לו יישוב הדעת, אזי זה שוב לצורך עבודת השם, כי צריך יישוב הדעת, ועל זה כתב המסילת ישרים בפרק א' "והנאות העולם אין ראוי שיהיו לו אלא לעזר ולסיוע בלבד לשיחיה לו נחת רוח ויישוב דעת למען יוכל לפנות לבו אל העבודה המוטלת עליו".

ובדרך זו, אם אדם עוסק בצרכי הגוף כמה שצריך ולא יותר, וכוונתו בהם לצורך התרי"ג מצוות, אזי כל המעשים הם מצוה ועבודת השם, כי הוא עושה אותם לשם שמים לצורך עבודת השם.

ומצינו הלכה בשולחן ערוך (או"ח לח, ח) "כותבי תפילין ומזוזות, הם ותגריהם ותגרי תגריהם וכל העוסקים במלאכת שמים, פטורים מהנחת

* וכדברי הרמב"ם בתחילת דבריו בהלכות דעות שם: המנהיג עצמו על פי הרפואה אם שם על לבו שיהיה כל גופו ואיבריו שלמים בלבד וכו' אין זו דרך טובה, אלא ישים על לבו שיהיה גופו שלם וחזק כדי שתהא נפשו ישרה לדעת את השם, עכ"ל. ועיין גם בשמונה פרקים להרמב"ם פ"ה.

מצוות התלויות בלב

ויש עוד דברים שהם כוונה בלי מעשים כלל, כגון מה שהביא הביאור הלכה בסימן א' מספר החינוך שש מצוות תמידיות התלויות בלב, והם ענייני האמונה, כגון להאמין במציאות השם, וביציאת מצרים, ובבריאת העולם, ועוד עניינים של אמונה, התלויים בלב.

ומחשבות אלו שהם מחשבות של מצוה, שכרם גדול מאד, כמו שכתב החובות הלבבות (שער הביטחון פ"ד) כי במצוות שבמעשה כיון שהמצוה גלויה גם השכר על זה גלוי, אבל מצוות שבמחשבה, שהמצוה היא בסתר, גם השכר הוא צפון ונסתר, והוא שכר מיוחד בעולם הבא שאין לנו מושג מהו, כמו שכתוב (תהלים לא, כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, כי היראה היא בסתר, בפנימיות הלב, ולכן גם השכר על זה הוא צפון, מה רב טובך אשר צפנת – ליראיך!

כוח התפילה בלב

וכן יש תפילה במחשבה, שאדם יכול להתפלל ולבקש בלבו מהקב"ה, והקב"ה יודע מחשבות, ושומע גם את התפילה שבלב, וכבר סיפרנו בזה מעשה באחד שזכה לסייעתא דשמיא על ידי תפילה במחשבה.

ואחר כך שלחו לי שכן מפורש במדרש תהלים פרק ד': אמר הקב"ה לישראל אני אמרתי לך כשאתה מתפלל התפלל בבית הכנסת שבעירך ואם אין אתה יכול וכו' הרהר בלבך, הדא הוא דכתיב אמרו בלבבכם וגוי' (ועיין עוד במדרש תנחומא אמור טז).

ואמנם בתפילות החובה אין יוצאים ידי חובה בתפילה שבלב, וצריך להתפלל בדיבור, להשמיע לאוזניו או להוציא בשפתיו (עיין או"ח סימן קא), אבל בנוסף לתפילות החובה, גם תפילה שבלב יש לה חשיבות של תפילה, והקב"ה שומע ומקבל גם את התפילה שבלב.

ויתכן שהתפילה שבלב תועיל אף יותר מתפילה בדיבור, אם התפילה שבדיבור היא בלי לב, ואילו התפילה בלב אף שאינה בדיבור אבל היא עם לב! וזו זכות יותר גדולה, ותפילה כזו יכולה יותר לעזור.

ואפשר לזכות המון זכויות על ידי התפילה בלב, בפרט על ענייני רוחניות, ועל גשמיות לא תמיד התפילה עוזרת, כי לגשמיות יש קצבה, אבל ברוחניות אין גבול וקצבה, וכבר אמר רבי ישראל סלנטר כי בדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות תמיד עוזרת.

הודאה בלב על חסדי שמים

ובנוסף לזה יש עוד דברים שאפשר לזכות עם המחשבה בלב, כגון הודאה על העבר, לכל אדם יש חסדי שמים שקיבל בימי חייו, וצריך להודות עליהם, וגם הודאה בלב היא הודאה, על העבר, ועל ההווה, יש הרבה מה להודות, וגם על העתיד צריך תפילה.

ומעשה שהיה באדם חשוב שלקה בלבו, והיה מאושפז בבית החולים, ובהוראת הרופאים נאסר עליו לרדת מן המיטה, וכמעט שלא היה יכול לדבר, רק בשקט היה יכול לדבר קצת, והתחיל לדבר ולחשוב על חסדי שמים שהיו לו, במשך כל חייו, שהצליח לחנך את הילדים, ועשה הרבה מעשים טובים, ונתן הודאה להקב"ה על זה.

זהו דוגמא מה שאפשר לזכות במחשבה, ויכולים לזכות הרבה בכוח המחשבה, במחשבות של אמונה, ומחשבות של תפילה, ויראת שמים, שעל זה נאמר מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, וגם כל המדרגות הרוחניות הרי הן תלויות בלב, כמו שכתוב (משלי כג, כו) תנה בני לבך לי, מה הלב רוצה ומה הלב חושב, וכן ששת המצוות התמידיות שהביא הביאור הלכה מספר החינוך הן מצוות התלויות בלב, והשכר עליהן עצום כפי שהזכרנו מהחובות הלבבות.

וזה דבר שאין לו שיעור, מה שאפשר לזכות עם הלב, בלי דיבור כלל, על ידי מחשבות של אמונה, וגם מחשבות של דברי תורה, לחשוב בדברי תורה, דבקות המחשבה, והרבה זכויות אפשר לזכות בכוח המחשבה! יהי רצון שזוכה כולנו לקבל את כל המדרגות הללו.

מעמד פתיחת תלמוד תורה 'דרכי יושר' בעיר אופקים

מקום תורה משפיע קדושה על הסביבה, ובפרט הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, הבל שאין בו חטא, שהוא יותר מתורתן של האמוראים, ועל זה העולם קיים, זו זכות לכל כלל ישראל שיש תינוקות של בית רבן, וגם אצל מרדכי בגזירת המן, לימוד התורה של תינוקות של בית רבן הציל מהגזירה. לכן זה דבר טוב מאד, שיהיו בעזרת השם עוד חדרים ועוד חדרים, לכל הציבור באופקים, שכולם ישלחו את הילדים לחדרים.

והעוסקים בזה הם מזכי הרבים, זיכוי הרבים בתורה זה דבר גדול מאד, וכל המעשים הטובים שעושים הרבים שייכים למזכה, ואם מלמדים ילדים אל"ף ב"ת, הרי זה היסוד, שבלי זה לא יוכלו להמשיך, וכל התורה והמעשים הטובים של הילדים וצאצאיהם עד סוף כל הדורות, נזקפים לזכותו של המשפיע הראשון.

והמשפיע זוכה גם לדעת את התורה שהמושפעים לומדים מכוחו, כפי שכבר סיפרתי מעשה שהיה באחד שהשאר עיזבון בשביל החזקת תורה וקנו מזה ארון עם ספרים לשיבת פוניבז', ובאותו הזמן למדו בישיבה מסכת גיטין, ואחר כך בעל העיזבון בא בחלום למי שטיפל בזה, ואמר לו בעל פה רשב"א בגיטין, והאדם שחלם את החלום לא זכר בעל פה את לשון הרשב"א, בדיוק מילה במילה, וגם הנפטר לא למד בחייו את הרשב"א, אבל כיון שקנו מהעיזבון שלו רשב"א ולמדו בזה בזכותו, הוא זכה ללמוד את זה במתיבתא דרקייעא!

וכן כל מי שמשפיע תורה, יש לו כבר בחייו את אותן הזכויות, והתורה שלומדים מכוחו נכנסת בנשמתו, אלא שכאן בעולם הגשמי אי אפשר לראות את זה, אבל לאחר פטירתו בעולם הבא זה מתגלה, וזה דבר מיוחד שנתנו רשות לנפטר לבוא בחלום, כדי שידעו את זה. זוהי המעלה של זיכוי הרבים.

יזכו המנהלים להצלחה בזיכוי הרבים, בזכות הזיכוי הרבים יש סייעתא דשמיא, כמו שאמרו (יומא לח, ב) הבא ליטהר מסייעין אותו, והיינו כשבא ליטהר בעצמו, קל וחומר מי שבא להשפיע על אחרים, שיש סייעתא דשמיא.

ושינוי באבות (ב, ב) כל העמלים עם הציבור יהיו עמלים עמהם לשם שמים שזכות אבותם מסייעתן וכו', ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה כאילו עשיתם, ופירש הרע"ב שם כי זכות אבותם היינו, שזכות האבות של הציבור היא המסייעת לעוסקים בצרכי ציבור, ובזכות זה הם מצליחים, ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה כאילו עשיתם, היינו למרות שאין ההצלחה בזכות העוסקים, אלא בסייעתא דשמיא בזכות הציבור, אף על פי כן מן השמים נותנים שכר לעוסקים כאילו שהם עשו, מפני שהם עושים לשם שמים.

בעזרת השם יהיה בהצלחה בסייעתא דשמיא בזיכוי הרבים, להעמיד תלמידים הרבה, תלמידים הגונים, שימשיכו ויהיו גדולי תורה, צדיקים ואנשי מעשים טובים, כל המחונכים, וזה ישפיע על כל העיר.

לעילוי נשמת

מרת **הודיה הדסה** ב"ר **חיים** ע"ה

נלב"ע כ"ה מנ"א תשמ"ט
תנצב"ה

להצלחת

החפץ בעילום שמו, ומשפחתו

ברפואה ופרנסה

מוקדש בברכה לדידינו החתן הרב

מאיר וייסמן מתלמידי רבינו שליט"א

לרגל שמחת נישואיו בשטעטל"מ, יזכו לבנות בית נאמן בישראל!

נדבת ידידנו הרב שמואל יצחק זייבל

כהודיה להשי"ת לרגל נישואי בתו

עב"ג החתן המופלג **חיים גולדשטיין** שיחי' מבחירי ישיבת בית מדרש עליון יזכו לבנות בית נאמן בישראל!